

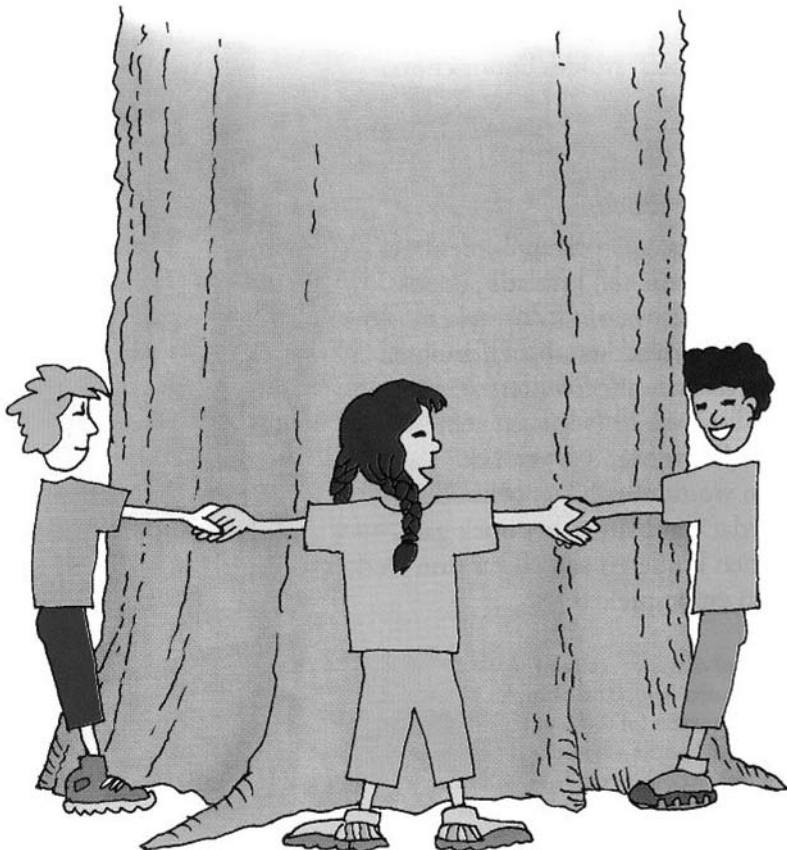
ADOpteER EEN BOOM VOOR DE MIDDENBOUW

In de WO-map 'Het jaar rond' staat als een van de leerervaringen genoemd: het adopteren van een bladverliezende boom in de omgeving en die een jaar lang volgen in zijn ontwikkeling.

Het principe daarachter is: in zo'n boom waarmee je je als kind verbinden kunt zijn de jaargetijden op een geconcentreerde manier terug te vinden. Het exemplarische principe 'Minder is meer' is hierbij van toepassing.

Voor de onderbouw zijn twee artikelen verschenen over hoe je zoiets concreet kunt aanpakken. Deze twee artikelen worden hier als bekend verondersteld:

- (1) Adopteer een boom. In: De Wereld van het Jonge kind, september 2006. Dit artikel is ook te downloaden van www.jenaplan.nl / leraren / ontwikkelingen basisonderwijs / wereldoriëntatie.
  - (2) Spelend leren - 'Adopteer een boom'. Praktijkkatern. In: De Wereld van het Jonge Kind, oktober 2006. Ook te downloaden van www.hjk-online.nl
- Een goede printversie of kopie van deze artikelen

Bij de suggesties voor de middenbouw in dit katern in Mensenkinderen wordt op deze artikelen voortgebouwd en wordt er naar verwezen.

Het verschil met de onderbouw kan zijn dat in de middenbouw niet de hele stamgroep dezelfde boom volgt, maar dat groepjes kinderen verschillende bomen adopteren.

Waar gaat het om?

Er wordt voortgebouwd op wat in de onderbouw plaatsvond:

- de boom en zijn omgeving zijn met elkaar verbonden; de boom beïnvloedt de omgeving, en de plaats waar de boom staat is ook van invloed op de veranderingen van de boom (bijv. invloed licht van lantarenpaal op moment van verkleuren en bladval), wat doet het weer met de boom?
- de boom biedt een leefruimte aan dieren
- verschillende soorten bomen verschillen in hun ontwikkeling
- processen nauwkeurig volgen, bijv. bloei en vruchtzetting
- goed waarnemen, meten, vastleggen veranderingen
- vragen stellen en op zoek gaan naar antwoorden; ook over onzichtbare, vermoede processen in de boom en over wat onder de grond zit
- taalontwikkeling: verwoorden, functioneel schrijven, etc.
- ontwikkeling verbondenheid met concreet levend wezen

Wanneer te beginnen?

Er zijn twee momenten waarop je het beste met dit jaarproject kunt starten: in september en in maart.

Voordelen van september zijn:

Je start het project gelijktijdig met het schooljaar en het project loopt gelijk op met het schooljaar. September is een rustige periode waarin niet zoveel veranderingen aan de boom plaatsvinden en je daarom op je gemak een 'portret' van de boom kunt maken, voordat de herfstveranderingen plaatsvinden.

Voordelen van maart zijn:

Je start het project net vóór het 'ontwaken' van de boom uit de winterslaap en dus op een heel natuurlijk moment.

Maart is een nog rustige periode, waarin je op je gemak een 'portret' van de boom kunt maken, als uitgangspunt voor het beschrijven van de veranderingen.

Jaaroverzicht

Uitgaande van een start in september volgt nu een voorbeeld van activiteiten het jaar rond, voor kinderen in de middenbouw.

September

Kiezen van de boom, het maken van een eerste portret van boom en omgeving.

Tekenen van de boom, foto maken.

Klaarmaken van de map om materiaal over de boom in te bewaren.

Oktober

Studie van de bladeren - de kleuren en vormen, grootte, dikte, etc.

Kijken naar vruchten en zaden.

Tekenen van boom met vruchten eraan.

Let wel: vermijd het opzoeken van de naam van de boom! Doe dat nog niet, laat de kinderen eerst maar goed zelf kijken.

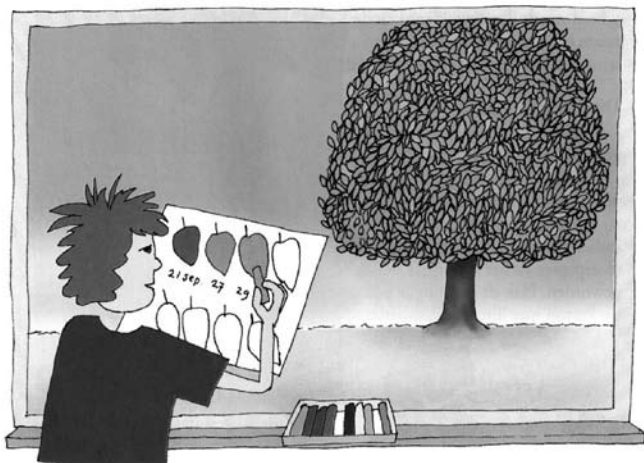
November

De bladeren verkleuren, hoe?

Welke kleuren?

Regelmatig vergelijken en tekenen, plus verzamelen en drogen.

Hoe vallen de bladeren van de boom? Waar?

December

De boom is kaal.

Tekenen met houtskool. Foto maken.

Eventueel de eigen boom vergelijken met de kerstboom.

Observeren van sparrentakken.

Januari

Onderzoeken van de schors, de spleten erin, het patroon.

Schorsafdruk maken.

Misschien al sneeuw op de boom.

Dan tekenen, fotograferen, goed kijken.

Februari

Sneeuw? Storm en onze boom?

En als het hard regent; hoe loopt het water dan?

Maart

Knoppen goed bekijken en wat er verder aan een twijg te zien is.

Twijgen tekenen, eventueel fotograferen.

Knoppen volgen in ontwikkeling - dikker worden, opengaan.

Wat komt er uit? Bloem, blad, nieuwe twijg met nieuwe bladeren?

Hoe groeit hij?

Met stethoscoop (lenen van dokter of NME-centrum) luisteren naar de sapstroom ('hartslag' van de boom).

April

Bloemen of vruchten, of allebei?

Wat is een bloem?

Hoe zit die in elkaar?

Als de boom bloeit één twijg tekenen en/of de hele boom in bloei.

Mei

De boom in het volle blad.

Kleuren groen, het verkleuren van jong groen tot 'ouder' groen, de groei van de bladeren.

Vergelijken met andere bomen.

Juni

Beestjes op de boom.

De hoogte en dikte van de boom.

Nu de boom identificeren!

De takken vormen vaak weer nieuwe, frisgroene uitlopers ('Sint-Janslot').

Tekenen verkleuren bladeren (begin oktober)

In het genoemde praktijkkatern voor de onderbouw worden verschillende druktechnieken beschreven, die ook voor de middenbouw bruikbaar zijn.

Hier wordt een techniek beschreven die niet voor kleuters, maar voor kinderen in de middenbouw wel geschikt is.

Het wordt eerst voorgedaan door de groepsleider; kinderen oefenen er later in en tekenen daarna de in te kleuren bladeren.

Houd een velletje papier dat vastgeklemd zit op een clipboard als onderlegger vlak onder een laag hangend blad van de boom; maak het blad niet kapot en trek het niet van de boom!

Teken op je papier de omtrek van je blad zo precies mogelijk. Doe dat zes keer, zodat er zes bladeren op het papier staan. Verdeel ze mooi over het blad.

Kleur de eerste keer een van de getekende bladeren met kleurpotlood of krijt zo in dat het zo goed mogelijk kijkt op het blad aan de boom. Zet de datum erbij. Bind voorzichtig een gekleurd draadje om het takje bij je blad. Dan kun je het goede blad steeds terugvinden.

Kijk elke dag of om de paar dagen naar je blad en als het veranderd is kleur je het weer in zoals dat blad dan is. Zet er steeds de datum bij.

De boom als geheel in de omgeving

Een tekening of schilderij maken van de boom als geheel, op een afstand getekend. Daarbij kunnen we als hulpmiddel de huls van een luciferdoosje gebruiken, dat we zo houden dat de boom binnen dit kader past. In september gaat het om de vorm van stam en kruin. In februari ook, maar dan is ook van belang met welke hoek de takken aan de stam zitten.

De boom kan binnen, in het schoolgebouw, ook geschilderd worden. De kinderen kunnen tekening/schildering aan elkaar laten zien. Zet de datum erop. Dit is de "pasfoto" van de boom.

Ontmoet een boom

Hierbij wordt gewerkt in tweetallen. Eén is geblinddoekt en wordt door de ander in een park of bos naar een boom geleid die deze mooi of merkwaardig of ... vindt.

Hoe ver weg die boom staat hangt af van de leeftijd van de partner en zijn/ haar vaardigheden in het oriënteren.

Help het 'blinde' kind om zijn/ haar boom te verkennen en het unieke van deze boom te voelen, te ruiken, te ...

Specifieke suggesties die hierbij kunnen helpen: Niet 'voel de boom', maar 'wrijf met je wang over de schors'.

Niet 'verken de boom', maar 'is deze boom nog levend? Kun je je armen er omheen doen? Is de boom ouder dan jij? Groeien er planten op? Voel je iets van dieren? Mossen? Korstmossen? Insecten?' Als je partner klaar is, leid hem dan terug naar het beginpunt, langs een omweg. Doe de blinddoek nu af, laat het kind de boom vinden met de ogen onbedekt. Nu het kind naar zijn boom moet zoeken was, wat eerst een bos of park was, plotseling een verzameling van zeer individuele bomen.

Een boom kan een onvergetelijke ervaring worden in het leven van een kind. Dikwijls zeiden kinderen een jaar later nog tegen mij, terwijl ze me letterlijk het bos in sleepten: "Kijk, hier is mijn boom!"

uit: Joseph Bharat Comell *Sharing Nature with Children*, Exley Publications, Watford (Herts, UK)
Kees Both is bioloog en adviseur van de NJPV

Werkblad MIJN BOOM

Zo ziet mijn boom eruit
(foto of tekening)

Afdruk blad of tekening knoppen

Hoe voelt de schors aan?

Plak hier een stukje papier waarop je kunt zien
hoe de schors eruit ziet

Wat mij opvalt aan mijn boom:
